

Boom

Henk van der Molen
Henk Schmidt
Manon de Jong
Eveline Osseweijer
Janneke Oostrom

Vaardigheden in psychodiagnostiek

Cursus op
www.vaardighedeninpsychodiagnostiek.nl

2e druk

Vaardigheden in psychodiagnostiek

Vaardigheden in psychodiagnostiek

Interactieve cursus op
www.vaardighedeninpsychodiagnostiek.nl

Tweede druk

Redactie:
Henk van der Molen
Henk Schmidt
Manon de Jong
Eveline Osseweijer
Janneke Oostrom

Boom

**inclusief
website!**

Met behulp van onderstaande unieke activeringscode kun je een studentaccount aanmaken op www.vaardighedeninpsychodiagnostiek.nl, voor toegang tot extra materiaal bij dit boek. Deze code is persoonsgebonden en gekoppeld aan de tweede druk. Na activering heb je drie jaar toegang tot de website. De code kan tot zes maanden na het verschijnen van een volgende druk worden geactiveerd.

Opmaak binnenwerk: Textcetera, Den Haag

Basisontwerp omslag: Dog & Pony, Amsterdam

Omslagontwerp: Haagsblauw, Den Haag

Beeld omslag: Kubkoo (Getty images)

Beeld deelpagina's: hobbit

© Van der Molen, Schmidt, De Jong, Osseweijer, Oostrom & Boom uitgevers Amsterdam, 2019

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978 90 5875 601 5

ISBN 978 94 6127 984 2 (e-book)

NUR 770

www.vaardighedeninpsychodiagnostiek.nl

www.boomhogeronderwijs.nl

Woord vooraf van de uitgever

Met het voor u liggende boek heeft u de helft in handen van het onderwijspakket dat u zojuist heeft aangeschaft. De andere helft bestaat uit de website www.vaardighedeninpsychodiagnostiek.nl waarbij dit boekje een naslagwerk vormt. Met de code op de colofonpagina van dit boek krijgen studenten toegang tot de website, waarop negen modules – ViPs – staan waarmee vaardigheden in psychodiagnostiek geoefend kunnen worden. Docenten ontvangen via de uitgeverij een aparte code, waarmee zij toegang hebben tot zowel het studentengedeelte als het docentengedeelte met het studentvolgsysteem. Het studentvolgsysteem is een eenvoudig hulpmiddel voor docenten om de vorderingen van hun studenten in te zien. Via de overzichten is snel te zien wie er gebruikmaakt van de cursus en wat de vorderingen van de studenten zijn.

Op de website is informatie beschikbaar voor studenten en docenten, en een ‘demo’ van de ViPs, zodat u ook zonder code een indruk kunt krijgen van de programma’s.

Wij zijn ervan overtuigd dat het ViPs-team een unieke prestatie heeft geleverd door de complexe praktijk van de psychodiagnostiek in zinvolle onderdelen uiteen te rafelen, en studenten de mogelijkheid te bieden de verschillende vaardigheden via de ViPs te leren onderscheiden en er zelf ervaring mee op te doen.

Opgenomen vaardigheden zijn:

- kennismaking met psychodiagnostisch testgebruik, versie voor beginners en versie voor gevorderden;
- observatiepracticum;
- beroepsethiek algemeen;
- differentiaaldiagnostiek van psychopathologie, versie voor beginners en versie voor gevorderden;
- testgebruik in de klinische praktijk;

- differentiaaldiagnostiek van ontwikkelingsstoornissen;
- testgebruik bij kinder- en jeugdpsychopathologie.

Wij wensen u veel succes met dit materiaal en zien uw feedback graag tegemoet.

Amsterdam, mei 2019

Woord vooraf bij de tweede druk

Psychodiagnostiek vormt een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden van psychologen en pedagogen. De gezondheidszorgpsycholoog probeert te achterhalen wat er met de cliënt of patiënt aan de hand is. De ontwikkelingspsycholoog en de pedagoog onderzoeken hoe problemen van kinderen en jeugdigen zijn ontstaan. Omdat er bij psychische problemen, zowel bij volwassenen als bij kinderen en jeugdigen, vaak verschillende factoren een rol spelen, is de diagnose lang niet altijd eenvoudig te stellen. Voor een goed gefundeerde psychodiagnostiek kunnen de psycholoog en de pedagoog gebruikmaken van gesprekken en psychologische tests. Uiteindelijk moeten de gegevens die met die gesprekken en tests zijn verzameld, gecombineerd worden om tot een eindoordeel te komen. Het doel daarvan is aanknopingspunten te vinden voor advies en behandeling.

Het ViPs-project: de ontwikkeling van interactieve leermodules

Omdat psychodiagnostiek een complex onderdeel van het vak is, is het van belang dat studenten daarop tijdens hun studie goed worden voorbereid. Ter modernisering van die voorbereiding hebben de opleidingen psychologie van de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Open Universiteit Nederland en de Universiteit Twente in het eerste decennium van deze eeuw samengewerkt in de zogenoemde ViPs-projecten. ViP staat voor Vaardigheden in Psychodiagnostiek. Die projecten hadden tot doel interactieve computerprogramma's te ontwikkelen. Met deze leermiddelen – zogeheten ViPs – kunnen studenten zich de professionele vaardigheden eigen maken die ze nodig hebben voor adequate psychodiagnostiek. De ViPs kunnen in een breed scala van onderwijsprogramma's worden ingezet. Een ViP is een interactief computerprogramma dat bestaat uit een groot aantal korte videofragmenten, geluidsfragmenten of teksten waarop studenten kunnen reageren. In de projecten zijn negen ViPs ontwikkeld: drie algemene ViPs, twee ViPs voor de klinisch-psychologische diagnostiek bij volwassenen

en twee ViPs voor de ontwikkelingspsychologische diagnostiek bij kinderen en jeugdigen; van twee ViPs is zowel een beginners- als gevorderdenversie gemaakt.

Doel van dit boek

Het doel van dit boek is tweeledig: enerzijds studenten inzicht te geven in het doel en de werking van de ViPs, anderzijds informatie te geven aan docenten en studenten die meer willen weten over beroepseisen, achtergronden en resultaten van de ViPs-projecten. Het boek is daarmee vooral bedoeld als beknopt en handig naslagwerk: het geeft een overzicht van wat er in hoofdlijnen in de verschillende ViPs aan de orde komt. Het boek kan de ViPs natuurlijk niet vervangen.

Aan de slag met de ViPs

De training van diagnostische vaardigheden krijgt de student vooral door de ViPs zelf te doorlopen en vervolgens toe te passen in practica, waarin bijvoorbeeld gewerkt wordt met rollenspelen.

De ViPs zijn beschikbaar op www.vaardighedeninpsychodiagnostiek.nl. In het boek vindt de student een toegangscode waarmee hij of zij toegang tot de website krijgt. Docenten krijgen via de uitgeverij een code waarmee zij eveneens toegang krijgen tot de website en het studentvolgsysteem. Via het studentvolgsysteem hebben zij toegang tot de antwoorden die hun studenten gegeven hebben op de vragen en opdrachten bij de verschillende ViPs. De docent is verder vrij in de wijze van het gebruik van de ViPs in het eigen onderwijs. Per hoofdstuk hebben de auteurs aangegeven hoe en op welke plek in het curriculum de betreffende ViP in hun eigen onderwijs wordt gebruikt.

Verschillen met de eerste druk

In deze tweede druk is op de website een groot aantal videofragmenten van interacties tussen psycholoog en cliënt of cliëntstelsel vernieuwd. We zijn ervan overtuigd dat die vernieuwing heeft geleid tot een meer eigentijdse representatie van die interacties. Omdat de opbouw van de ViPs ongewijzigd is gebleven, is de tekst van dit naslagwerk vrijwel ongewijzigd.

Dankbetuigingen

Tot slot willen we hier in de eerste plaats onze dank uitspreken aan de twee subsidiënten die hebben bijgedragen aan de ViPs-projecten. Dat zijn de Stichting SURE, die het eerste project ondersteunde, en de Digitale Universiteit (DU), die dat deed bij het tweede project. In de tweede plaats willen we alle acteurs die in de verschillende ViPs, hetzij in de rol van psycholoog, hetzij in de rol van cliënt, hebben opgetreden, bedanken voor hun inzet. In de derde plaats willen we Janneke Wolters, Barbara Kuiper, Lenneke van der Mark en Suzanne Batelaan van Boom bedanken voor hun bijdrage aan de totstandkoming van de eerste druk van dit boek en van de website waarop studenten en docenten de verschillende ViPs kunnen vinden. Last but not least zijn we veel dank verschuldigd aan alle medewerkers van de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Open Universiteit Nederland en de Universiteit Twente, die aan de projecten hebben deelgenomen.

Wij staan open voor feedback, die u via de website aan ons kunt doorgeven.

Rotterdam, mei 2019

Henk T. van der Molen
Henk G. Schmidt
Manon de Jong
Eveline M. Osseweijer
Janneke K. Oostrom

Psychodiagnostiek is een complex, maar heel belangrijk onderdeel van het werk van psychologen en (ortho)pedagogen. Met behulp van dit naslagwerk en de bijbehorende interactieve cursus op www.vaardighedeninpsychodiagnostiek.nl ontwikkelen studenten alle professionele vaardigheden die ze nodig hebben voor adequate psychodiagnostiek.

In de online omgeving kunnen studenten opdrachten uitvoeren in oplopende moeilijkheidsgraad, vaak bij video's van gesprekken tussen een hulpverlener en een cliënt. Hierop ontvangen ze meteen feedback in de vorm van een expertantwoord. Het boek is bedoeld als naslagwerk en geeft een handig overzicht van wat er in de online cursus aan bod komt.

Vaardigheden in psychodiagnostiek is opgebouwd uit 7 modules (die ViPs worden genoemd):

- Kennismaking met psychodiagnostisch testgebruik
- Observatie
- Beroepsethiek
- Differentiaaldiagnostiek van psychopathologie
- Testgebruik in de klinische psychologie
- Differentiaaldiagnostiek van ontwikkelingsstoornissen
- Testgebruik bij kinder- en jeugdpsychopathologie

Voor deze tweede druk zijn veel video's van interacties tussen psycholoog en cliënt opnieuw opgenomen, waardoor ze beter aansluiten bij de huidige beroepspraktijk. De vernieuwde website is nu ook goed op een tablet of smartphone te gebruiken.

Dit naslagwerk en de online cursus zijn ook beschikbaar in het Engels: **Skills in Psychodiagnostics**.

9 789058 756015